

U U Uh U

Տարեկան գինն է 100 զուռուց :
 Վեցամսնեայ ո 55 " "
 Սէկ ծանուցումը տողին 40 փարայ է :
 Երկու ո սէկ ամիսը ո 50 " "
 Զորա ո 20 " "
 Ստորագրութիւնները կանոնիք են :
 Ստորագրութիւնները ամեն ամսոյն 1 ին է
 16 ին կը սկսի :

УОЧЕБНО-РЕДАКЦИОННАЯ СТУДИЯ И ПУБЛИКАЦИИ

ԲՈՎԵՆԴԵԿԱԹԻՑ
ԱԶԴԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆ ՄԵ
ԱԶԳԱՅԻՆ
Մամնկ մը : - Եղանակով քննութիւն մը : - Ցայտա-
րարութիւններ :
ՔԱՂԱՔԱԿԱԿԱՆ
ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ
Պաշտօնարացնութիւնք : - Տրիպոդով փայլ յօդուած
մը : - Բ. Դ. Դ. բան և գաղղրից կուռավարութեան
մէջ եղած խնդիրներուն լուծութիւն :
ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ
ՔԱՂԱՔ : Ա. Քաղորհ զարձեր : - Կառավարութեան
գէմ գոլոսնի հրատարակաւոծ գրուածներ :
ԱՆԴԱՍ : Թագուհի հայն Տանաօպարչորդ ութիւննը : - Խա-
լուսայի մէջ առի նշաններ : - Միացեալ նահան-
գաց հետ գետութիւն : - Ընդլացու ոց կողմէն
Փարիպ ժաղվորդեան իրկուած ծանուցադիր մը :
ԱՆՏԵՐ : Ցանասատանի թագաւորին վ իէննան հաս-
նից :
ԳԵՐԵՐԻՔ : Պաշտօնեից անսասոյթ միհակը :
ԹԻՌՈՒՍ : Վէռ լին ու Տանցիկի մէջ ուշած հրան-
դութիւն :
ՍԱՏԵՆԱՆ : Կարողու Ազգէրս թագաւորին մահուան-
ասիդդարձ :
ԻՏԱՎԱ : Եաբօսիի մէջ Ամբրիկոցի մէկ քանի նաւա-
հանգիստներէն եկած նաւերու գէմ զգուշուի :
- Պատահ առազնութիւննը :
ՔԾԴՊԱԿԱՆ : Ազնուականաց խորհրդարանին լուծուի
լու :
Ո-ՌՈՒՍԱՆ ու : Ա. Հաստատի մէջ պատահած գժբադդու-
թիւններ :
ՀԱՄԱԿԱՆԱԿ : Այրիմաններուն պատերազմը : - Երեք
հայացի նոր Հայանուա ուսի մինուելու կ'եւ
թան :
ՊԱՐՄԱԿԱՆ : Պարսից թագաւորին մէկ հրավարակը :

Digitized by Google

Հետեւեալ նամոկը Սամոթիս
հրկիզեալ երախտագէտ հասարակու-
թեան կողմէն խրկուած րվացով, յօժա-
րութեամբ կը հրատարակենք :

“Մւծարու խրացիր Մասիս պատուական լրագ-
րան :

Այս շաբթու Նոյեան աշամանի բրոքին մէջ (թիւ
24) անցնոր հակալու որու բդիստ վնամակ մը կար-
գացինք : որն որ մեզի շատ պատճառի բրոքին մը պի-
տի համարուեքր : թէ որ չե մանմայնիք : թէ ինչպէս
որ այն ապերտիստ գրիշե կը ըսէք : թէ «Յունական հար-
դիւն Գիւնեւեռ պէս ըստնիւ ւէն Գիւեւու» : ինօք աղ
իր գրաւածով սուսէ գրի եր իր խօսքը . և «Պայց աղ
անցած մէրքի է իւսուն : այսին Տշնարդութիւնը ո ըսած
խօսքերն ալ միայն այս նկատմանիք կը ցինք արդարացը-
նել : որն որ ուրիշ ամեն նկատմանիք բոլորովին դասա-
պարանիլ սուսէթիւն մըն է : Աւսափ առանկ ապաշնորհ
խօսքեր հրատարակելը որչափ ալ անսուելի չի համարէ-
ցինք երեւակայութեանիք զայրացած մէկու մը հա-
մար : միանդ ամայն ցաւեցանիք տեսնելով, որ զրոյն
իրենք վկայուած պիստութիւնն ոգին Նոյեան աշամանոյ
յարգց խմբադրոյն ալ ներգործեր է : որ առանկ ա-
պեկին խօսքերու իր թերթեւուն մէջը առեղի կը
չնորհէ : որոնք ինչպէս ըսինք ճշմարդութիւնն շատ հե-
ռա են :

Յ Յայութի կ'երեւաց, որ յիշեալ անդրաւ գրիչը
ընդհանուր պազտին, մասնաւորապէս քանի մը յարգի
սղաններուս և մանաւանդ մեր բազմագութ սրբա-
զան զատիքագը չօրը՝ կիւրակէ օրը իս ոգեննորդ միսի-
թափիչ խրատներէն ու յորդորներէն առաջ ցուցու-
ցած և ըրած խնամքներուն և քրիստոնէալոցել մար-
դասիրութեանը բողոքային անսեղեակ է . (որուք
Նոյան աղաւանէն անգամ իր 23 Երորդ թերթին մէջ
մարերան գտվածթեամբ իշեք էր) : ապա թէ ոչ քը-
սան օրի շափ ուսկից բաժնուեցան այնչափ հացը և
ուրիշ հնարաւոր պարանը . և այս իսկ հրիփու թէեն օրը
ուսուկից շնորհուածն կառաւաց այն առասուձե-
ռն գրամի, ուսուկից այն վրանները (շատու) ձարուե-
ցան ու մախրամծաւալ ժողովարբեր պատսպարեցին :

Ըրբախոգէտ սիրակը բալր այս չնորդէնը ըստ դժւառ-
տան օդուումէն ճանացած են: Բայց թէ որ այդպէս չէ,
ինչ կը հոսկիրնայ ապաշնորհ գրիշը շատ տեւէ վի-
լարութիւն և յաներինու ներկայաւութիւն ունի ուժային: Ե-
թէ տեւէ նիւթաքան օդուումէն ստոյած ըլլային ուղ-
ժէն ո ըսած խօսքերէն: Վի թէ աստղման կը յուսար
որ ամենասպանի սրբազնն չայրեցին: այցելութեան
եկած ժամանակը իր հետ պէտք էր քանի մը հարիւր
շարժական տնիք բարեր կամ չինուածոց վերաբերեալ
ուրիշ նիւթեր քանի մը հաջար գրասաններու բեռքը-
նէր բերէր: որ միւթական օգնութիւն ըսած ըլլար ...
կարի հոգ գիտնիւթերու մասաւթիւն . . . . :

ո Ընէ որ կարող ըլլայինք մեր ամենազարդիւ ուշ-
բազնն առը շափազանց համեստութեանը չե գոյե-
լով ամեն առ մի մանաւանդ այս հրկիվութեան աղե-
ջին աստիճանի (պաշլիէ է զ սիսանս) վր-
կոյակեան ընդուներ է :

տափի առթիվն մէջ ցուցուցած գիտութիւնը և ըրած գաղտնի շնորհքները յիշելու, որդափ. բան արդեօք շենքու առնեար զուցիլու յամօթ. ապաշնորհ պատրուն: Բայց արդէն միայն յայանուածները լիշելով, որու խոնիքը և անձնական աշխատանքները պահպան պահպան պահպան էնթեր ոչի շրաբնակուի: մի թէ բաւական մեծ շնորհք չէ որպազն հօրը ըստած: որ հրկիկելոց աղետը թէնեւցնելու ու պատրիմին սփոփիլու հասար իր ձերութիւնը երի տասարդութեան փոխուզվ իրը հսկե բարի մէկ կողէ մէն ինքը անփոնչ կ'աշխատի ու միւս կողմէն իր նա մակնելը իրկիկով մեր պատուակնու պղդակիցները կը յոդորէ: որ իր հօտին դժբաղդ ու վասնդեալ մասին օգնութիւնն ընեն: Այսան այն պարապաները, որ հսկե

Առաջնակա ք պարմած պարուած չնա դադարիր միշտ աղօ-
մեկու , ընդհանուր պարբատակէր աղքին , բարի խը-
նամար սրբազն չոսք և ամենապատիւ բարերար գերա-
ցոյն ժողովշն համար :

կանոնաւոր գաստիարակութեան և
ուղարձունակութեան համար ի ու ամենալավ

առաջարկություն զարգիր և շեմանց դժբաղվարարակությունը մեր ողբերքին մէջ հիմնակառ պահանջաւոր լինածնիքը՝ ճանաչնախնդիրը և ժամանակիս պէտքերուն աղեքե ու շագախը ըլլալով, երբորի մտածենք, որ այս լուսաւորեալ գարուսո մէջ, ամեն բարացած լին. և նիւթական բարեաց մի միայն ողբիւրն է ուսմունքը. երբոր մտածենք, որ Եւրոպական ազգաց մէջքամի որ խելքը, հարսութիւնը և հետեւաբար դիւրութիւնն ու հանգըսութիւնը որոնց ամենուն մէկէն քաղաքակրթութիւն կ'ըսենք, ուսմամբ և դրթութիւ առաջ կ'երթան, և առոր

Պարբերական գրուածներուն ազգերնուս մէջ օր աւուր շատնալը մը տու որական զարգացման և ինթերպա-

Դաւրս երթալիք լքագիրներուն ճամբռուն
ծախըք առնողին վրայ է :

Լրագրույն վերաբերեալ նամակ կամ որ և
իցե գրութիւն , իմբագրին պիտի ուղա-
ղոփ . և ասանց ճամբռուն ծախըք իշլը.
Կողին վրայ է :

սիրութեան եւելնալուն յայտնի նշան
մը համարելով կուրածխանակք ։
Այսժամանակ Տօքդէու Բարունակ
է Փէնտին, որ իր բժշկական արհես-
տին վերաբերեալ զանազան հմտութիւ-
ներուն հետ գրականութեան մէջ ալ
մէծ յաջողակութիւն ունի; Խօսերս
ամսական տետրակ մը հրանուարակելու
ձեռք զարկեր է, որուն ազգասիրական
գովելի նպատակն ու շահաւետութիւնը;
Հետեւեալ յայտարարութենէն լաւ
հասկցուելով, յօժարութեամբ կամ
մանաւանդ ուրախութեամբ սրտի կը
հրատարակենք ։

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԵՒՆ

Այսպիսի գրեթե ընդհանուր քաղաքակրթեալ գարի մը մէջ, ուր կարծես թե գաղտնի ձեռք մը գէպ ՚ի լուսաւորութեան ու գիտութեամեց ծոցը կր մզէ աշխարհի շատ ազգերը, ազգամիբական ցնծութեամբ կը տեսնենք, որ նաև մեր սիրելի ազգն աւաջի սովորութեան ժամանակներուն պէս անշարժ չի մնար ու իր թմբրութենէն արթնցած, իր ազգութեան թե բարյական և թէ ՚նիւթական բարելաւութեանը առաջին միջոցը ուսումն զգալով, ծաղկեալ ազգերու գովելի նմանակցութեամբ մը ժամանակին ու աշխարհին հետ քալելու մեծ փայթ կը պրունե :

Արշափ որ կը ճանչնամք. ու կը վթախենք տղիքին այս փայթը, նոյնչափ ալ ի գգ անք ու չենք փախչեր խստափանելէ, թէ նոյն փայթը պսակելու և աշխարհի իրեն դէտակն դրած փառաւոր էետին համեմելու միջոցները շատ պակաս են մեզի համար: Ենք ազգը իր վերածնութեան մէջ գեռ երախայ բրալսվ, իր առնենելու նոր քայլին համար՝ մեծամեծ ձեռնոտուութիւններու կառաօս է: առ անց տասոր տարակսյո շկայ պ՝ ակար սոքերավը կանգնելու փորձ փրածած տաենը, անկումը քանատ մինը առ ելի գմնեգակ կ'ըլլայ: Եսոր հանոր մենք այնպէս կը կարծենք, որ ազգին օգնելու քան զայս տւելի յարմար ու կարեւոր միջոց մը չի կրնար ըլլալ: Եսպիսի յարմար միջոցի մը տաեն, իսորը ձեռնոտուութիւն մը մեծ արդիւնքներ կրնայ ունենալ, և ահա այս պատճառով իւրաքանչիւր ազգակցի անհրաժեշտ պարտ մըն է ընել որդուի և ինչպէս որ կարողութիւնը կը պարենի:

Ո՞ւնք ողև՝ զգալով այս սրբազն
կարաքը, և մեր կողմէն, իբրեւ աշ-
ակից, զայն կատարելու փափաքով, այ-
նիքի ազդին մօտաւոր յառաջողինու-
թեանը օգնուի մը ընելու դիտումով,
հոգած եցինք ամսական պէտք մը հրատա-
ակել, որն որ մեր կողմէն ազդին ու-
եցած սէրերնուո ու անձնանուիրու-
թիւններնուո փոքրիկ նշան մը ըլլու-
թ բազծանք և որուն առաջիկոյ յայ-

արարութիւնը պատիւ. կը սեպենք
եզի դնել ուղղին լրութեան առջեւ,
ու ովուց անօր քաղցր հայեցուածքին
դժանի ընելու համար :

ԵՅԱ ԱՆ-ՑՂԻԿ ԱՏՀ ՎՊԻՍՄԻ ԳՐԻ ԱՔ ԱԽԵԼ

յիւրաքանչիւր ամիս , աշխարհի զա-
նազան ազգերու մէջ պատահած երե-
ւելի դէպքերը և զուարձալի ու հե-
տաքրքրական լուրեր , եւ բոսկացի ու-
ազգային օրագիրներէ ծաղկաքաղ ընե-
լով , որն որ պիտ' որ ըլլայ . Պատմական մա-
սը : Ըստվ հասարակութիւնը ժամանա-
կակից անցքերու մէջ իր կեանքին ու-
ազգային վարչութեան համար օրինակ
կ'աւանու , իր օրը իր առջեւ մած ու
լուսատու ջահ մը կ'ըլլայ . իր գարումը
ապրող ազգերուն հետ կերպում մը կը
յենակցի , անոնց երջանեկ կամ վատ-
քար կացութիւնը կ'իմանայ , կարեկ-
ցութեան կը շարժի և ասով ընկերու-
թեան ու մարդասիրութեան գե-
ղեցիկ ձիբքերն ալ կ'աճին ու կը հաս-
տառուին սրտին մէջ :

Բ. Տարոյական ու Տանաստեղծական համապատասխան համապատասխան ածուխը պարունակութիւնը մասը : Տարոյական համապատասխանը իր սիրտը առաջինութեան ու պատուաց սկզբունքներավ պիտի ուր ուղղեն ու կարգաւորեն, եւ Տանաստեղծականը պիտի ուր վասնէ ու զուարձացնէ միանելամայն :

Գ. Երկրագործական, Էռուսաբանական, Կենացքանական և այլն տեղեկութիւններ. այս ալ պիտ'որ ձեւացընէ Բնագիտական մասը : Բնագիտական մասը՝ թէ մեր բնակած երկիրը մը շակելու և անոր զարդն ըլլող բայցերն ու հարկաւորութեանը ծառայող անառունները խնամելու փարձեալ կերպի բարձր պիտ'որ սովորեցընէ և թէ զարդը շըջապատող և անկէ գուրս եղջող առարկայներուն վրաց օգտակար գաղափարներով միտքը պիտ'որ զարդարեւ :

Դ. Անք գտնուած կիմային ու մա-
տւանդ Պօլսի մէջ ժամանակ ժամա-
նակ պատսհած կամ շարունակ ախրազ
իւանդութեանց և անենց դարձան-
ութրուն վրայ հարկաւոր գիտելիքներ,

ապրայն իւրաքանչիւր եղանակի ու
ոմնի և մանաւանդ կեանքին ամեն
զարբերութեանց մէջ հիւ անդութե-
է զգոյշ մնալու ողջանի կանոններ,
և կենազնութեան վերաբերեալ հե-
տարբրական ծանօթութիւններ, ո-
ւնց ամբողջը պիտ'որ ըլլայ Յէջիշտա-
հասը։ Այս մասին աշխատակն ու
գուար վկայութեան կարօտ չէ, շատ
բարզ ու յայսնի է ամենուն հաստ-
ակութեան առաջնութեանը հսկել և
հարդուս թէ նիւթական և թէ իմա-
ցական կարողութիները ծանցնել է։

Այս կերպով վերսպիշեալ նիւթե
ուն վրայ մեր կարելացայի շափ նորանոր
և պիտանի տեղեկութիւններ տու-
ով, ազգերնուա մաքին մէջ նոր ու կա-
ե որ գաղափարներ աւելցնել պիտ' որ
իսենք, և որովհետեւ մաքի լուսա-
որութիւնը գաղափարներու ճնշու-
թենէն ու հարստութէն յառ աջ կու.
այ. կըյուսանք որ այս մասին՝ ազ-
ին ամենափոքր ծառայութիւնն մը
առուցած կ'ըլլանք, և եթէ ասով օր
ու ազգին ուսումնական յառաջադի-
րութիւնը փոքրիկ քայլ մ'ալ յառ աջ
լեցինք ըսելու մեծ ու յանկալի պա-
փւը ունենալ յաջողքնք, մեր աշխա-
տութիւնը փառաւորապէս պատահնը վար-
ատրուած կարծելու ենք :

Հայութական գրիլիեան :

ՃԱՆՈԹՈՒԹՅՈՒՆ

Այս տետրը 1853 յունվար տմախ
վլրջէն հրատարակուիլ պիտօք ոկսի,
32 երես ուժածալ թերթով:

Տարեկան բաժնորդագրութեան
դիմուն է 60 զուռուց։

Աւզովս Պ. Արևէնարիսին Տպարտ
Նը կրնայ բաժնորդ գրուիլ:

Ա ճարման պայմանը երկու է, կամ
կանխիկ և կամ՝ եթէ այս ոմանց ծանր
թուի, չորսի բաժնելով՝ երեք ամեն

Հոկտեմբեր, Հոկտեմբեր թաշնօթիկ սրբնք ամբող

անդամ մը 15 ական դուռուշ հասու-
ցանել. բայց ասոր համար հարկ կ'ըլ-
լայ որ արդյո բաժնորդագիրը ճիշտ
խոստացուած ատենին վճարելու ա-
պահովագիր տայ :

Հառմէ ական Հայոց եկեղեցիները կարգացուած կոնդակին (տես Մասնիս թիւ 27) երկրորդ պատճենը :

ՑԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԵՐՆ

Դերապատիւ Հասոնեան գերա-
պայծազ ին կողմանէ՝ յուլիս 27 ին կիրա-
կի օրը ե կե զեցինե րու մէջ իրբեւ կոն-
դակ կարգացուած նամակը մարդ չի
տեսնէ, մարդ չի կարդայ, մարդ չ'օրի
նակէ, եկե զեցեաց գուներուն վրա չի
կախուի, և շուտով ժողովրդեան կար-
դացուելով հաւատարիմ անձանց ձե-
ռօք իսկցին թթուակալին խրկուի ը-
սելով բոյը մեծաւորներուն եղած
սաստիկ պատուէրները, քանի մը
որատճառու ժողովրդեան կասկածի
նիււթ ըլլալով, երկրորդ օրը շուտով ա-
կոն հայոց մեծագոյն մասին ստորագ-
րութեամբ յայտաբարութիւնն և բո-
լոք եղած էր: Մարդ վրայ վերսիցեալ
նամակին թարգմանութիւնը՝ տակը
վրան քանի մը խօսք յաւելուածով՝ օ-
գոսասս 3 ին կիրակի օրը գարձեալ
կարդացուեցաւ, և այս անգամ եկե-
զեցեաց գուներուն վրայ ալ կախուեցաւ-
ու խել մը անիրաւ ամբաստանութիւնը
կրկին անգամ ժողովրդեան սիրտը վի-
րաւորելու առիթ՝ ու այսպահ ժամա-
նակէ ՚ի վեր ծագած խորվութիւննե-
րը խաղաղ՝ լու տի զ' և սակաւել սաստ-
կացնելու պատճառ եղաւ: Ուստի և

ժողովութեար իւր արդար իրաւանցը
պաշտպանութենէն հրամարելու ոչ
երբէք հաւանելով, ներկայ յայտարա-
ռութիւնս հրամարակելու պարտական
զգած է : Ամենակարողն Աստուած ամենամար-
դու խելքու զգ օնոնթիւն պարգեւած
չ չարք բարիէն, անիրար արդարէն
և սուար ճշմարտէն զանազանելու հա-
յոր, և չարէն հեռանալով բարիին
հետեւելու համար սրտի խրզճու կա-
պղութիւն տուած է : Աստուծոյ այս
բրին չնորհաց յարդնու պատիւը ճանչ
ալ ու ամեն գործքի մէջ ատանց ակ-
ածութիւն ընել մարդկան թեան պար-
ականութիւն մըն է : Այսու ամե-
այնիւ ժաղկվող ենն յաջործութեանն
ու հանդառութեանը վկայ հսկելու
զարտօն ունեցող հսկելոր և աշխար-

աւազու և սանցով հսկում ու աշխար-
հային գլուխներան, ունայն պատճռ-
անքներէ և պարծանքներէ աւելի՝ յիշ-
ալ երկու առաքինութեամբ զարդար-
իլը անհրաժեշտ պարագ է ։ Ինչու որ
մերի և գդօնութեան անհնաղանդ
և սրտին խորդը չի պատուող մասնա-
որ մարդը իւր անձին միայն կը վնա-
է, ըսդհակառակին նոյն առաքինութի-
երէն զուրկ ըլլող գլխաւոր անձինք
ասարակութեանը կը վնասեն ։ Այս
շմարտութեան հաստատութը, առանց
ապ աեցեր գիմելու, քանի մը ամի-
է ՚ի վեր մեր ազդին մէջ պատահած
ու վլութեանց պատճառ և զոլ ասիթ-
երուն մէջ վնաս ենք ։

የነሸኑ ነ ማ ወቃቶችና ከዚያወጣው በረራ የወተኞች
የአማርኛ ደንብወጪያዊያ ጽዴቤትኩልዋ’ መሰኔ
በግዢና ከዚውን አገልግሎት የሚከተሉት ወጪዎች

Եալ ծագելըւ հարիւ մկներ էր . Ո՞յ ի-
թորեան Ա Էնթովից լսուած իտալերէն ա-
նարդ պարսաւագիրը մը երեւան երե-
լով՝ աղջը խռովութեան ու հակուա-
կութեան մէջ ձգեց :

զէկ ծանօթ է ամենուն . վասն որոյ և
կրկեն յիշելը զանց կ'ընեմք : Ամկայն

նոյն գիրքը Վայրաբաղաքիս մէջ տրա-
ւելով՝ վրան կիմունօ գրուած ըլլա-
լը, ազգերնուու քանի մը եկեղեցական-
ներուու շինածն ըլլալով՝ լավիքահա-
նայի մը վրայ ձգուիլը, յարդեմի, ի-
մաստուն և բարեպաշտ ճանչցած եկե-
ղեցականներնու անարգ, յիմար ու հե-
րետիկու անուն տրուիլը, կերպ կերպ
վրաբարտութիւններով գորատանց մէջ
կրթեալ մանկությն պատուիր կոտրելը,
և ազգերնուու մէջն ուժանց յականէ
յանուանէ, ու ամենուու մէկէն իրեւ-
անհաւատ, անկրօն ու ամբարիշուամ-
բաստանութիւն՝ թէ մենք և թէ աշ-
խարհ ամենայն յայտնի տեսած կար-
դուցած լուած ժամանակը, զանիկա յօ-
րինողը փնտուելու գոնելու ելլելը՝ մի-
թէ եկեղեցւոյ իշխանութեան գէմ
ապառամբէլ ու Հառվիտ անհնազն-
դութիւն ընել է: Յակայն ձեզի կը
հարցնենք, իտալերէն զրբին ինէլք թա-
փող ու շմի, զրօն, և խղճանակի տէր
եկեղեցականք: Ենչուշտ իտալերէն
լեզուին ձեր անծանօթ ըլլալուն պատ-
ճառաւը՝ բոլոր ձմեռ երկու երեք հո-
գի Տ. Պատարօնին խուցը երթալուգա-
լով այն գարշելի գիրքը գրի տանելը
միթէ Հառվիմ հրաման ըրաւ ձեզի:
Օտախքը վճարելավ գիրքը քաղքիս մէջ
տպել, վրան կիմունօ գրել, և զա-
նազն խոստունքներով Տ. Պատար-
օնի յառաջ քշել ու անոր ետեւը պահ-
ըրախը Հառվիմ սորվեցուց ձեզի: Ո՞-
ւ և նոյն խորանին վրայ պատարագ մա-
տուցանող քահանայ ընկերնիդ Յու-
դայինման համբուրելով ետեւէն սուտ
ու չար ամբաստանութեամբ խողիք
հայուառակի ընելլը միթէ Հառվիմ պատ-
իրեց ձեզի: Կարօտութիւննիդ հա-
բացուղ ու ձեզի հանգիստ ու երջանիկ
իւանիք վարել տուող ժողովուրդը՝ ա-
պէրախտութեամբ ձեր անարքան գը-
րիշուղ բոլոր աշխարհի նշաւակելը մի-
թէ Հառվիմ սորվեցուց ձեզի: Ո՞լէ
ուրեմն Հառվիմայ անպատճութիւն ը-
լազ: Զեր սրաին ատելցութեան ու
թշնամութեան կիրքերը՝ իբր արդա-
ռութեան ու Ճշմարտութեան կերպոն
յուցնելով ժազավրդեան, Հառվիմայ ան-
պատճութիւն ընողը միթէ գուք չէք:
Նոր իշխանութեանը չի հնազանդե-
ավ, ձեր գլուխն վճա ալար մէկուն հե-
տետիկոս, մէկալին հերձուածող ու
իււայն անհաւատ ըսելով Հառվիմայ ան-
պատճութիւն ընողը միթէ գուք չէք:
Հառվիմայ առաքելական փոխանորդը հը-
պապարակաւ իւրեւ սահիսոս և սիառ-
ալ բամբասերով ու ամբաստանելով ի-
են անպատճութիւն ընողը միթէ գուք
չէք: Բարիկութեամբ և նախանձիւք
արժել՝ Հառվիմայ սպատուէրներուն գէմ
էկզիլէկ զրպարտելով իրեն անպատ-
ճութիւն ընողը միթէ գուք չէք: Այդ՝
եր այս լրածներուն պոտովները գուք
սրդէն տեսաք ու ասկեց ետքն աւ պի-
ոի տեսնեք:

վարքովլայատնեցիք : Այսպիսի վիճակի
մէջ ի՞նչ արդ ու ի՞նչ պատիւ կը յու-
սաբ դուք ազգէն : Ժաղավրդեան ամէն-
իրաւունքները սոքի տակ առնելով ,
բազմութեան միաբը շաբունակ պղոռ-
րելու ու գրգռելու համար ըրած ջան-
քերնուգ փախարէն գարձեալ ձեր ո՞ո-
քը դիմենք : Այսափ տարիներէ ՚ի վեր
կրած ցաւ ու վիշտենուս փոխարէն
գարձեալ ձեր գիրկը իյնալով ձեզի պա-
տիւ ընելու է : Գայ լիցի . մանա-
ւանդ թէ ձեր այս անվայել ընթացքը
ոչ երբեք ընդունելով , և կրկին բողո-
քելու պարտաւորուելով կը յայտնենք
որ , նախ՝ իտալերէն գրքին պատճա-
ռաւ աղդին փրայ եղած զբարտու-
թիւններն ու ամբատանութիւնները
եղջելու ու ջնջելու աշխատավները
չէ թէ ինքպինքնին շիգիացող քանի մը
անշան անձինք են , այլ աղդին մեծա-
գոյն մոտն է , ինչպէս ժողովնած ըս-
տորագրութեց թիւը յայտնի կը ցու-
ցինէ : Երկրորդ , գերապատիւ Նա-
խագահին յայտաբարութեանը մէջ
և ժողովութիւնը եկեղեցելոյ իշխանութե-
և Ռթուին գէմանակառութիւնի կը նե-
կոր ո ըստաւած իտոքը բացարձին զեր-
պարտութիւն մըն է : Վգերմիսի իր ը-
պարագերը քաջ կը ձանաչէ . եկեղեց-
ւոյ ու Ռթուին պարտ ու պատշաճ
յարգը մասնւցանիլէ չէ զադրած և
ոչ երբեք կը դադարի : Յայտնի է ա-
մենուն որ ժողովութեան մեծագոյն մա-
մուսին կողմանէ եղած թէ խօսք և թէ
գիրմիմայն իտալերէն գարշելի պար-
ուաւագիրը լրբարար յօրինավներուն
համար է . որմէն եկեղեցելոյն ընդ ու-
նած ամբողջ մէկ ժողովուրդը՝ աշխար-
հի ասջեւ իրբեւ հերետիկոս ցուցել-
լու և խայտառակելու շումնալով , կր-
կին ու կը կին յայտարարութիւններ կը
հրատարակեն , ու եկեղեցելոյ գէման-
հինազնդութեան ու անպատճութիւ-
զրպարտութիւններով ազգը յանցա-
ւորդել : Ո՞ի թէ կը յուանն , որ դա-
տին վերջը՝ հեղինակները Հովմայ առ-
մէւ անցայս ու ծածուկ պիտի մնան :
Չթէ այսպէս է , կը իյշեցնենք իրենց
ըր ծամարտութիւնը ծածուկ շի կրիոր
մուլ , մանաւանդ Սուրբ Ժաղովրդին առ-
հելը : Ինկ թէ որ ժողովուրդը համա-
շիլու մնօք է նէ . շարաշար կը խար-
ուին ; ինչու որ այն անարդ գորին
ունենալու հեղինակները շի ծանցող ու շի
համազնուղ մարդ շի մնաց հոս : Ուստի
իյշեալ գրքին հեղինակը Տ . Պատպա-
օս է ըսէլ և յայտարարութեամբ ժո-
ղովրդեան ծանուցանելը՝ ուրիշ բան
է , եթէ ոչ ամբողջ ազգ մը կրկին և
որին խորելու ջանալ : Վասն զի այս
ասմին՝ բաւական համոզիշ ապացոյներ
ամենուն քով կը գտնուի : Եւ այն հըռ-
ակաւոր պարսաւագիրը ձեր թոյլ-
ուաւութեամբը եղած , ու բուն ձեր
նորէն ու գրչէն բղուած ըլլալը հաս-
աւատելու համար մեր քովը գտնուած
յնչափ ապացոյներն ու վայուութիւն-
երը բաւական շին մի : Դուք ձեր ա-
ռանը ծածկելու կրկին և կրկին Տ .
Պատպաօս ժողովրդեան առջեւ քշէլ
իդ միւտէ ազգին հակառակութու և
անիկայ ծաղկելու մարտլ չէ : Ձեր
ամձայքը կատարելու համար այս կեր-
ով ազգը գործիք կընէք ձեզի : Այս
ու չափական պարսաւագիրը բուն ձեր
դուռը լըլլալը յայտնապէս հաստատե-
ս համար և հինգ կամ վեց հոգի բե-
էք անոնց առջեւ ամեն բան կ'սուու-
եմ ու ըստ ձեզի առաքելական փա-
ռանորդ Խըրօ Մաքեպիսկոպոսը . ինչու-
նելով ետ կեցաք ու շի գացիք : Ո՞ի
այսպիսէ լական Ռթուի փախանարդ-
ը ձեր փրայ պապարտութիւն կընէ :
Հաւ լիցի . մանաւանդ թէ բոլորովին
շամարիով կը խօսի : և այս ծչմարտու-

